

Viite

Epävirallinen maatalous- ja kalastusministerikokous 3.-5.5.2026 Kyproksella

Puheenjohtajavaltio Kypros järjestää epävirallisen maatalous- ja kalastusministerikokouksen 3.-5.5.2026 Kyproksella Nikosiassa. Suomea kokouksessa edustaa maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah.

Epävirallisen maatalousministerikokouksen aiheena on toimet maatalouden ilmatoriskien hallitsemiseksi Euroopan unionissa. Suomi pitää tärkeänä, että riskienhallintaan olisi käytettävissä jäsenvaltioille tarkoituksenmukaisia välineitä.

Epävirallisen kalastusministerikokouksen aiheena on yhteisen kalastuspolitiikan arviointi. Komissio on laatimassa arviota yhteisestä kalastuspolitiikasta, jonka pääasiallisista tuloksista kuullaan kalastuskomissaari Costas Kadisin esitys ja josta ministerit keskustelevat. Komissiolta ei vielä ole saatu aiheeseen liittyvää asiakirjaa, jonka pohjalta ministerien on tarkoitus käydä keskustelua. Keskustelu edeltää kesäkuun maatalous- ja kalastusneuvostossa asiasta käytävää virallista käsittelyä. Suomen kannotoja komission tiedonantoon ”Yhteinen kalastuspolitiikka tänään ja huomenna: Kalatalous- ja merisopimus kohti kestäväää, tieteeseen perustuvaa, innovatiivista ja osallistavaa kalastuksenhoitoa” on esitetty E-kirjeessä E 185/2022 vp.

Koska kyseessä on epävirallinen ministerikokous, kokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Asialista:

EPÄVIRALLINEN MAATALOUS- JA KALASTUSMINISTERIKOKOUS 3.-5.5.2026 KYPROKSELLA

Epävirallisen maatalousministerikokouksen aiheena on toimet maatalouden ilmastonrisien hallitsemiseksi Euroopan unionissa.

Epävirallisen kalastusministerikokouksen aiheena on yhteisen kalastuspolitiikan arviointi.

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/74/2026-MMM-81

Uusitalo Laura

24.4.2026

Toimet maatalouden ilmatoriskien hallitsemiseksi Euroopan unionissa - epävirallisen maatalousministerikokouksen keskustelu

Kokous

Epävirallinen maatalous- ja kalastusministerikokous 3.-5.5.2026

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Puheenjohtajavaltio Kypros järjestää epävirallisen maatalousministerikokouksen Kyproksella 3.-5.5.2026. Epävirallisen maatalousministerikokouksen aiheena on toimet maatalouden ilmatoriskien hallitsemiseksi Euroopan unionissa.

Suomen kanta

Suomen kantoja yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) ja yhteisen kalastuspolitiikan (YKP) uudistuksesta on esitetty U-kirjelmässä U 55/2025 vp. Suomen kantoja kumppanuusrahastoasetuksesta (NRP-asetus) on esitetty U-kirjelmässä U 53/2025 vp. Suomen kantoja ehdotuksesta asetuksen (EU) 2020/2220 muuttamisesta koskien EU:n maaseuturahastosta myönnettävää tukea luonnonkatastrofeista kärsineille jäsenvaltioille on esitetty U-kirjelmässä U 43/2024 vp. Suomen kantoja komission tiedonantoon komission tiedonantoon ilmatoriskien hallinnasta E 28/2024 vp.

Suomi pitää tärkeänä, että riskienhallintaan olisi käytettävissä jäsenvaltioille tarkoitettujen mukaisia välineitä. (U 55/2025 vp).

Suomi pitää kannatettavana komission ehdotusta maatalouden markkinahäiriöiden ja markkinakriisien rahoituksen kattamisesta nk. Union Safety Net -välineestä. (U 53/2025 vp).

Suomi katsoo, että tulevan maatalousrahoituksen tulisi osaltaan tukea ruoantuotannon ilmasto- ja ympäristöhaasteisiin vastaamista. (U 53/2025 vp).

Suomi katsoo, että maatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen riskin- ja kriisinhallintavälineitä tulisi kehittää reagointikykyisemmiksi, tarkoituksenmukaisesti kohdennetuiksi ja mitoitetuiksi sekä nopeammin käytettäviksi ja hallinnollisesti yksinkertaisemmiksi. (U 43/2024 vp).

Suomi korostaa, että ilmastonmuutokseen liittyvät riskit, niiden merkittävyys ja niiden hallinnasta vastaavat tahot vaihtelevat eri politiikanaloilla EU:n, jäsenvaltioiden, alueellisen ja paikallisen tason välillä. Suomi edellyttää, että ilmatoriskien hallinnan vahvistamiseen tähtäävien toimien suunnittelussa kunnioitetaan unionin ja jäsenvaltioiden keskinäistä toimivallan jakoa ja että EU-tason tavoitteiden ja toimenpiteiden tarkastelussa huomioidaan jäsenvaltioiden erityispiirteet. (E 28/2024 vp)

Suomi pitää tärkeänä, että sopeutumista koskeva päätöksenteko tehdään jatkossakin ensisijaisesti kansallisista lähtökohdista käsin. Suomi pitää tärkeänä, että ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvää tieto- ja osaamis pohjaa kehitetään sekä julkisella että yksityisellä sektorilla kaikilla tasoilla. Suomi korostaa, että toimien suuntaamisessa tulisi hyödyntää parasta käytettävissä olevaa tieteellistä tietoa. (E 28/2024 vp)

Suomi korostaa sopeutumistoimien kiireellisyyttä sekä kustannustehokkuuden huomiointia niiden toimeenpanossa. Suomi korostaa lisäksi, että sopeutumista koskevia kustannuksia ei tule käyttää perusteena uuden EU-tason rahoitusinstrumentin perustamiselle. (E 28/2024 vp)

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajavaltion tausta-asiakirja

Puheenjohtajavaltio on toimittanut epävirallisen maatalousministerikokouksen keskustelua varten tausta-asiakirjan.

Tausta-asiakirjassa todetaan, että EU:n maatalous- ja elintarvikesektori kohtaa yhä enemmän riskejä, mikä tekee maatalouden riskienhallinnasta strategisen prioriteetin sekä kansallisella että EU-tasolla. Kasvatut ilmatoriskit, markkinahäiriöt (kuten maailmanlaajuisiin toimituskatkoksiin liittyvä hintavaihtelu), terveysriskit (esimerkiksi kasvintuhoajat ja eläintaudit) sekä muut järjestelmätason riskit (kuten globaalit talous- tai geopoliittiset kriisit) uhkaavat viljelijöiden tuloja, maaseudun elinkeinoja ja ruoan saatavuutta. Ne myös kasvattavat painetta julkiselle taloudelle, sillä hallituksia usein pyydetään myöntämään hätärahoitusta katastrofien iskiessä.

Äärimmäiset sääilmiöt – kuivuus, helleaallot, tulvat ja myöhäiset hallat – ovat keskeisimpiä vaaratekijöitä. Niiden esiintyvyys ja voimakkuus ovat lisääntyneet, suurelta osin ilmastonmuutoksen seurauksena. Kuivuus aiheuttaa nykyisin yli puolet EU:n maatalouden ilmastotappioista. Kokonaistappioiden arvioidaan olevan keskimäärin 28 miljardia euroa vuodessa, josta 17,4 miljardia euroa kohdistuu kasvintuotantoon ja 10,9 miljardia euroa kotieläintuotantoon, eli noin 6 % maataloustuotannon arvosta. Nykyisillä ilmasto-kenaarioilla tappioiden ennustetaan kasvavan 40–50 % vuosisadan puoliväliin mennessä, jolloin menetykset voisivat nousta noin 40 miljardiin euroon vuodessa (EIP / fi-compass, 2025). Tutkimuksen mukaan vain 20–30 % nykyisistä ilmastoon liittyvistä vahingoista on vakuutettu, jolloin 70–80 % tappioista jää viljelijöiden kannettavaksi.

Kyproksen puheenjohtajakaudella maatalous- ja kalastusneuvoston 23.2.2026 muissa asioissa käsiteltiin Portugalin tiedotusasia tarpeesta täydentää yhteisen

maatalouspolitiikan (YMP) nykyisiä välineitä EU-tason mekanismeilla, kuten eurooppalaisella jälleenvakuutusjärjestelyllä maatalouden luonnonkatastrofeja varten. Puheenjohtajavaltion mukaan aloite sai laajaa kannatusta, ja useat jäsenvaltiot osoittivat kiinnostusta koko EU:n laajuisen jälleenvakuutusjärjestelmän kehittämiseen yhteistyössä Euroopan investointipankin (EIP) kanssa.

Tausta-asiakirjassa todetaan, että maatalouden riskienhallinnan vahvistamisen ja järjestelmän resilienssin lisäämisen tulee olla EU-politiikan keskiössä. Yhteinen maatalouspolitiikka onkin edennyt tähän suuntaan vahvistamalla asteittain riskienhallintavälineitä ja lisäämällä jäsenvaltioiden liikkumavaraa niiden täytäntöönpanossa. Välineitä käytetään kuitenkin edelleen vähän: vain 2,5 % EU:n tiloista käyttää YMP:n riskienhallintavälineitä, vaikka tavoitteena oli 12 %.

Komission vuonna 2025 antama maatalouden ja ruoan visio tuo esiin maatalous- ja elintarvikesektorin varautumisen ja kriisinkestävyyden strategista merkitystä. Sen jälkeen tulleet komission ehdotukset YMP:ksi vuoden 2027 jälkeen täsmentävät tätä linjaa. Ehdotuksiin sisältyy muun muassa: i) jäsenvaltioiden velvoite tukea viljelijöitä riskienhallintavälineisiin osallistumisessa, ellei kansallisten riskienhallintatoimien olemassaoloa voida osoittaa, ii) keskeisten riskienhallintavälineiden (vakuutusmaksujen tuki, keskinäiset rahastot ja tulonvakuutusvälineet) säilyttäminen, mutta entistä suuremmalla joustavuudella esimerkiksi vahinkojen laskennassa ja kynnysarvoissa, iii) luonnonkatastrofien, vahingollisten ilmasto-olosuhteiden tai katastrofaalisten tapahtumien vaikutuksista kärsiville viljelijöille maksettavien kriisitukien tukitasojen sitominen entistä tiiviimmin tilatasolla toteutettavien riskien vähentämiseen tähtäävien toimenpiteiden täytäntöönpanoon.

Komissio ehdottaa myös uuden kriisivälineen, nk. Unity Safety Net -välineen, perustamista. Se korvaisi nykyisen maatalousvarauksen ja kaksinkertaistaisi sen resurssit noin 6,3 miljardiin euroon vuosina 2028–2034. Välinettä käytettäisiin yksinomaan maatalousmarkkinoiden vakauttamiseen markkinahäiriöiden aikana. Lisäksi ehdotuksissa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus mobilisoida nopeasti ja asteittain resursseja kriisitukiin viljelijöille, jotka kohtaavat luonnonkatastrofeja tai poikkeuksellisia ilmasto-olosuhteita.

Maailmanpankkiryhmä esittää raportissaan “Solutions for Better Agri-Risk Management in the European Union” (2026) useita suuntaviivoja maatalous- ja elintarvikelijärjestelmien resilienssin parantamiseksi. Ensinnäkin tarvitaan kokonaisvaltainen riskienhallintamalli, jossa riskit jaetaan kerroksiin (ehkäisy, riskin siirto ja kriisinhallinta) ja valitaan kuhunkin vaiheeseen tehokkaimmat välineet. Toiseksi painopistettä tulisi siirtää ennakoivaan riskienhallintaan, jotta altistumista ja haavoittuvuutta voidaan vähentää jo ennen kriisejä ja keventää julkisen talouden painetta. Kolmanneksi nykyisiä ennaltaehkäiseviä välineitä voidaan parantaa esimerkiksi tukemalla tehokkaammin ilmastomuutokseen sopeutuvia maatilainvestointeja sekä kehittämällä riskikeskeistä neuvontaa. Vakuutusjärjestelmiin voidaan lisätä joustavuutta ja edistää innovatiivisia ratkaisuja, kuten parametrisiä vakuutuksia. Neljänneksi riskienhallinnan edellytyksiä voidaan parantaa kehittämällä parempia ja integroidumpia tietojärjestelmiä, varhaisvaroitusmekanismeja ja EU-tason tiedonvaihtoa. Raportti korostaa myös pienten viljelijöiden parempaa pääsyä riskienhallintavälineisiin sekä ylikansallisten riskipoolien merkitystä vakuutusmaksujen alentamisessa.

Ottaen huomioon riskien vahvistuminen viime vuosikymmeninä, lisääntynyt geopoliittinen epävakaus ja tarve vahvistaa politiikkakehystä puheenjohtajavaltio pyytää ministereitä pohtimaan seuraavia ohjaavia kysymyksiä:

Kysymys 1. Missä määrin nykyiset YMP:n riskienhallintavälineet ja kriisinhallintamekanismit sekä vuoden 2027 jälkeistä YMP:tä koskevat ehdotukset ovat tehokkaita tukemaan viljelijöitä yhä useammin ja vakavampina esiintyvien riskien ja kriisien hallinnassa? Mitkä lisäparannukset YMP:n

puitteissa olisi asetettava etusijalle varautumisen, ennaltaehkäisyn ja tilatason resilienssin vahvistamiseksi?

Kysymys 2. Mitä muita toimia EU-tasolla YMP:n ulkopuolella voitaisiin toteuttaa, jotta unionin kykyä ennakoida, ehkäistä ja hallita järjestelmätason maatalousriskejä ja kriisejä voitaisiin edelleen vahvistaa?

Riskienhallintatoimet komission ehdotuksissa NRP-asetukseksi ja YMP-asetukseksi

NRP-asetus

NRP-ehdotuksen 31 artiklassa vahvistetaan tuettavat tavoitteet ja toimet sekä menettelyvaiheet unionin toimia varten. Liitteessä XV on määritelty tarkemmin unionin toimet, joita voidaan tukea EU-välineestä. Näihin toimiin sisältyy mm. maatalouden EU-tason markkinahäiriöiden ja markkinakriisien rahoitus nk. Union Safety Net -välineestä. Ehdotus korvaisi nykyisen vastaaviin kriisitilanteisiin tarkoitetun maatalousvarauksen ja rajaisi Union Safety net -välineen tuen piiristä pois luonnonkatastrofit keskittyen siten markkinakriiseihin. Lisäksi ehdotuksen liitteessä on mainittu myös, että EU-välineestä rahoitetaan mm. eläintautien ja kasvintuhoojien hävittämis-, torjunta- ja seurantatoimenpiteitä. Nykyisin kyseiset toimet on rahoitettu sisämarkkinaohjelmasta. Lisäksi EU-välineestä voidaan rahoittaa mm. yhteisen kalastuspolitiikan toimeenpanoa, tiedonkeruuta ja valvontaa.

Jäsenvaltiot voisivat pyytää kumppanuussuunnitelmiansa muuttamista kriisitilanteissa (34 artikla). Komission mukaan 34 artiklan soveltamisala ei ole rajoitettu luonnonkatastrofeihin, vaan se on laajempi ja voisi kattaa myös muunlaisia kriisejä. Suunnitelmaa voitaisiin artiklan 34 nojalla muuttaa artiklan 38 mukaisten viljelijöiden kriisimaksujen sisällyttämiseksi suunnitelmaan.

YMP-asetus

Tuki riskienhallintavälineisiin osallistumisesta (12 artikla)

Asetusehdotuksen mukaan jäsenvaltion tulisi tukea viljelijöitä riskienhallintavälineisiin osallistumisessa. Jäsenvaltion olisi varmistettava, että tukea myönnettäisiin vain kynnysarvon ylittävistä menetyksistä, esitettyihin menetelmiin perustuen. Mikäli jäsenvaltio voisi osoittaa kumppanuussuunnitelmassaan, että on olemassa vastaavia kansallisia riskienhallintatoimia, ei asetusehdotuksen mukaista tukea tarvitsisi sisällyttää suunnitelmaan.

Ehdotuksessa säädetään myös yhteisen markkinajärjestelyasetuksen sektoriohjelmien riskienhallintavälineistä. Niiden kohdalla menetykset on laskettava joko tilatasolla, tilan kyseisellä alalla harjoittaman toiminnan tasolla tai tiettyyn vakuutettuun alaan liittyen. Pysyvien kasvien osalta ja muissa perustelluissa tapauksissa jäsenvaltiot voivat myös poiketa tästä. Jäsenvaltiot voivat käyttää sopivaa vaihtoehtoista menetelmää nuorten ja uusien viljelijöiden tappioiden laskemiseksi.

Jäsenvaltion tulee kuvata kumppanuussuunnitelmassaan menetysten laskennan ja laukaisevan tekijöiden mekanismit. Jäsenvaltion on varmistettava, ettei toimien yhdistämisestä muihin julkisiin tai yksityisiin riskinhallintajärjestelmiin aiheudu ylikompensaatiota.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Kyseessä on epävirallisen ministerikokouksen keskustelu. Asiaan ei liity päätöksentekoa.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaosto (EU18) 24.4.2026 (kirjallinen menettely)

EU-ministerivaliokunta 29.4.2026

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 29.4.2026

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Puheenjohtajavaltio Kyproksen tausta-asiakirja: *Actions on Agri-Climate Risk Management in the European Union*

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Erityisasiantuntija Laura Uusitalo, MMM/EUKA, puh. 0295 162 206, laura.uusitalo@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/74/2026

Liitteet -

Viite -

Liitteet -